

*Sjo Weijers, mijnwerker-dirigent
Gewond als kenmerk van het ware*

* Vier geslachten.

Hij staat links achter me. In niet al te vlekkeloos zittend kostuum, dat de treurige naoorlogse confectie-industrie toentertijd zonder inspiratie bij de vleet produceerde, voorzien van een achteloos geknoopte stropdas. Een asymmetrische bloempot van Morandi, op de grens tussen gebrekkig concreet en gehaaid abstract. Zijn hese stem zingt de noten in de tijdsduur zoals die het soms vertikken mijn Böhm-systeem klarinet te verlaten. Soms worden de vokale do-la-si-re-fa kruis-varianties in prikkelende sigarettenrook van Dr. Dushkind -of was het North State?- gesmoord en baant hij zich schokschouderend door een rokershoestaanval een weg naar een bevrijdende adem-pauze. Een oude klare doet wonderen. En wij maar hopen dat de maëstro uit Bocholtz de oneffenheden, die tegelijk met de tijdelijke stemstoring optreden, niet opgemerkt heeft. Maar dat valt tegen! Feilloos legt hij de hand op de instrumentale wonde, eist meer accuratesse en studiezijn en het duurt niet lang of je kunt weer van voorafaan beginnen. Zijn dingeerstokje, 'ee vietske', tikt vriendelijk of vinnig de maat af, al naargehang de vorderingen die er vervolgens te beluisteren zijn. Soms schieten wij, wispelturige belhamels, wel eens tijdens die groeprepetities in zaal Weerts te Eys in een niet te remmen slappe lach. Jacques Philippons, Jo Senden, Jo Haenen of ondergetekend worden dan gesommeerd achter de volgehangan waslijn in het repetitielokaal tot bedaren te komen. "Einta-einta-einta . . .", voor aspirant-muzikanten en oude rotten die heinneringen aan de onvergetelijke mijnwerker-dirigent Sjo Weijers (1903-1968) willen ophalen, betekenen deze repeterende geluiden

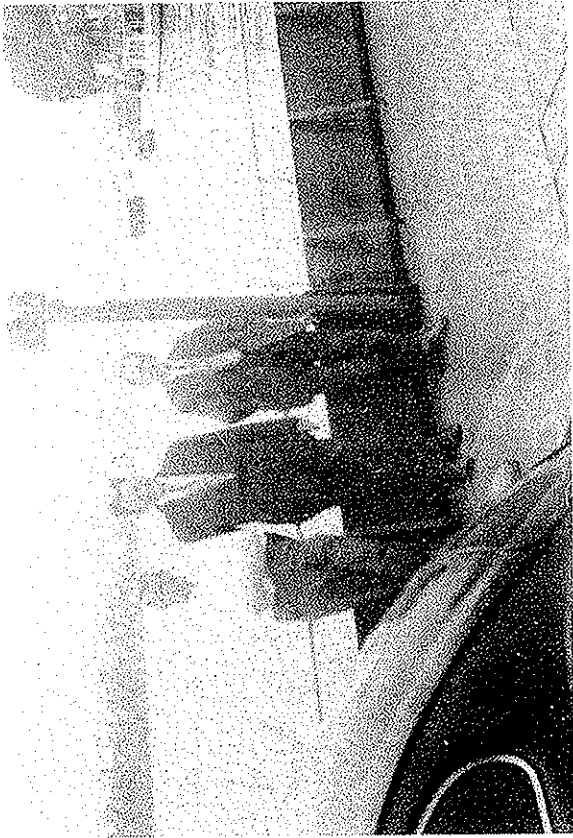

* Al vroeg van vele instrumentale markten thuis.

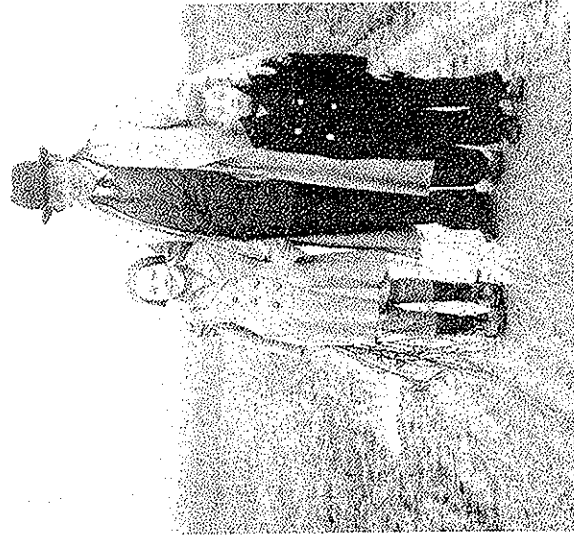
bekende commando's, die af en toe met ritmische knijpbewegingen in de schouderpartij gepaard gingen. Dat alles was onderdeel van de Spartaanse muziekopleiding, die aan de glorieuze intrede in het muziekkorps voorafging. Muziekscholen bestonden, toen nog niet of vormden een te grote luxe. Je kreeg elementaire muziektheorie in een groen gelinieerd schrift en noten-notatie in een langwerpige licht-bruin cahier met voorgedrukte notenbalken, dat op de achterkant uitleg verstreekte over termen als forto, andante, largo en pizzicato - een peuleschilleetje overigens voor een misdienaar- en je algemene ontwikkeling werd met summiere Mozart-, Schubert- en Beethovenbio-grafieën aangevuld. Prima voor je zelfvertrouwen en je wankelende positie in het gezin. Dat alles maakte echter al gauw plaats voor maandenlange hengsterij op een onwillig instrument, dat in het korps zwak vertegenwoordigd was of dat in het gunstigste geval in overeenstemming met je lippen- en tandenvorm door Sjo Weijers himself werd toegewezen. Het was wel behelpen geblazen, want het instrumentarium was sterk verouderd en nog niet van die puike kwaliteit als tegenwoordig. De 'treut' werd uit de met namaak-fluweel beklede koffer tevoorschijn getoverd, met een droge lap opgepoetst tot een pseudo-beauty met stemmingsproblemen en daarna begon de oriëntatie en geleidelijke verovering.

Althans dat was de bedoeling.

Mij viel aanvankelijk een trompet ten deel, die helaas op cruciale punten zo ingedeukt was, dat zelfs mijn instructeur medelijden kreeg. Een klarinet als redelijk alternatief bracht uitkomst. Hulde vanaf deze plaats aan Sjo Weijers en Andrees Laval, die mij en vele anderen met engelengeduld hebben begeleid. En elders zullen andere verdienstelijke, oude rotten genoemd

* Met Johan Weerts en Hante Houben (r.).

* Een vader voor zijn kinderen.

* De dirigent.

moeten worden, die hun vrije tijd Pro Deo opofferden voor een verjonging van hun favoriete vereniging. Sjo Weijers, geboren in het oprichtingsjaar van zijn Koninklijk Erkende Fanfare St. Cecilia Bocholtz, op 17 juni 1903 te Vijfen om precies te zijn, stamt uit een uiterst muzikale familie. Met zijn broers Wiel (trombonist) en Andrees (bas, later trombone) vormde hij een vermaard trio, dat menig solistenconcours-succes behaalde. Zijn beide broers waren door Sjo in de

fijne kneepjes van hun specifieke koperinstrument ingewijd. Met dit trio verzorgde hij o.a. optredens in het Kurhaus te Aken. Bij een van deze concerten leerde hij professor Pütz, de beroemde Dom-organist, kennen met wie hij levenslang in vriendschap verbonden zou blijven. Zelf was Sjo Weijers bij de fanfare St. Cecilia door oprichter en eerste dirigent Bernard Franken in 1918 op bariton en trombone onderwezen. In 1928 nam hij het muzikale roer over. Weijers, die als mijnwerker-houwer op de Domaniale, Willem-Sophia en Wilhelmina werkzaam was, waar hij tenslotte tot OVS-instructeur promoveerde, was zowel lid van het mijnfanfarekorps in Spekholzerheide, dat door een zekere Grille gedirigeerd werd, alsook van het Wilhelmina harmonieorkest. Dit stond voor de oorlog onder leiding van ene Van de Berg en na WO II zwaaide stafkapelmeester S.P. van Leeuwen er de scepter. Niet minder dan vier instrumenten nam hij, al naargelang de partituur dat vroeg, solistisch voor zijn eigen rekening: bariton, trombone, bas en saxofoon-

* Concentratie.

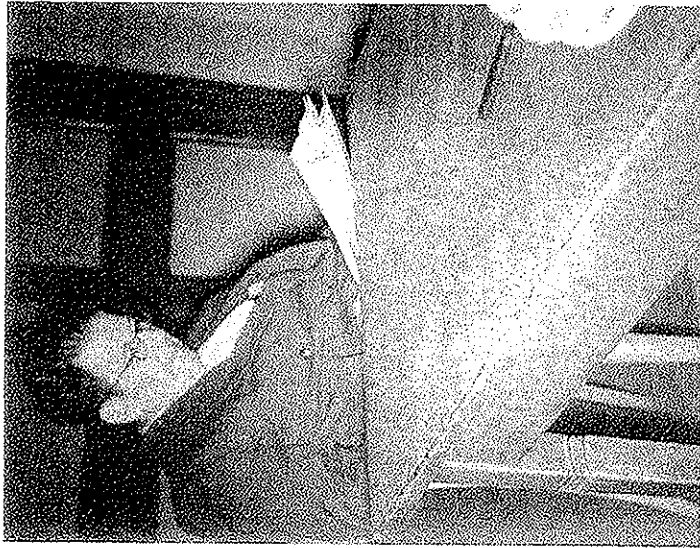
bariton. In 1958 kreeg hij zijn alleszins verdiende pensioen. In huiselijke kring musicceerde d'r Sjo op zondagmiddag, wanneer andere stervelingen zich verlustigden in voetbal, met zijn getalenteerde zoons Jeu (saxofoon, klarinet, hobo en piano en later dirigent), Boeb (bariton, tuba, trombone en bas), Frans (trombone en bas) en dochter Agnes in vaak door hemzelf gecomponeerde kamermuziekwerkjes.

Moeder Maria Weijers-Schäfer raakte aan dit wekelijkse intermezzo gewoon en ervoer dat protesten van haar kant weinig effect sorteerden. De Weijers-clan kon en kan het niet stellen zonder muziek. Inmiddels is de derde generatie aangetreden. Diep leed ervoer men toen hun zoon Jo op 16-jarige leeftijd kwam te overlijden.

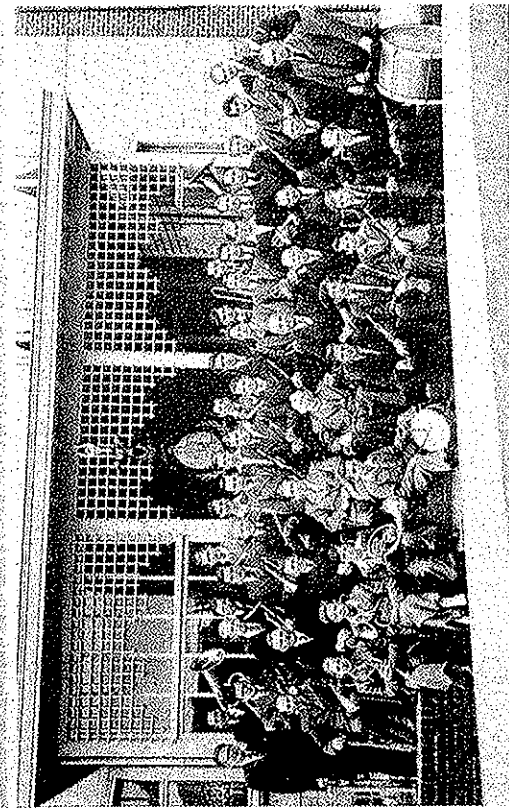
Maar het was vooral als legendarische dirigent dat Sjo Weijers de amateur-muziekgeschiedenis in zou gaan. Hij was een volkomen autodidakt, die niet bezwaard door alleen maar lagere schoolopleiding en het nederige labuur van ondergronds mijnwerker, zich in huisvljijt alles op muzikterrein heeft moeten verwerven. Voor hem geen Conservatorium-fundament noch een dirigenten-

leergang, waarop later zijn zoon en 'kroonprins' Jeu de tweede Weijers-dirigentengeneratie zou bouwen. Muzikaliteit en dirigeren waren hem aangeboren. Al doende en zich ontwikkelende groeide hij naar een grote hoogte. Tot nester van de blaasmuziek in de Zuid-Oosthoek.

Midden tussen zijn muzikanten stond hij, niet hoog verheven op een voetstuk. Nee, d'r Sjo vertoefde zijn hele leven tussen vrienden. Eenvoud als kenmerk van het ware. Dat was zijn kracht. Hoewel hij voor een concertuitvoering, maar evengoed voor een processiebegeleiding of marsopreden het uiterste vroeg, kon zijn aanpak niet als streng of kadavergedisciplineerd omschreven worden. Door zijn minzame en humane inborst, zijn diepe geloof en gevoeligheid, en geholpen door een natuurlijk overwicht motiveerde hij zijn korpsen tot grote volgzzaamheid. Dit zal -daar twijfelen we niet aan- ook een kwestie van tijdgeest geweest zijn. De mogelijkheden tot actieve of passieve ontspanning waren nog niet zo rijkelijk voorhanden als nu het geval is. De TV moest nog zijn intrede doen en vele jeugdigen verdedden nog niet hun kostbare vrije tijd voor dit medium.

* Partituur-bestudering.

* Harmonie St. Agatha Eys.

Musiceren was voor hem een totaalgebeuren. Van muzikanten, dirigent, bestuur en gemeenschap samen. Het klankbord hoorde er evengoed bij als de sonore producent. Passieve en actieve recreatie. Harmonieus geordend en gestructureerd. Opvallend was -maar dat zal niemand na deze karakteristiek meer verbazen- dat d'r Sjo zich door die sociale binding aan leden en dorpsgemeenschap ook daadwerkelijk met een vereniging verbonden wist. Het aantal jaren dat hij er bleef, schommelde dan ook boven het algemene gemiddelde: Koninklijk Erkende fanfare St. Cecilia (Bocholtz) 37 jaar, harmonie St. Agatha (Eys) 34 jaar, fanfare Eendracht (Huls) 20 jaar, harmonie TOG (Welten-Heerten) 6 jaar en fanfare, later harmonie St. Jozef (Kaalheide) 17 jaar. Ondanks zijn muzikale successen bleef d'r Sjo zichzelf, d.w.z. eenvoudig, opgewekt en hartelijk, bereid om voor de diverse 'sjechten' nog een partijrepetitie te leiden. En daarna toog men met d'r 'bleak en d'r pungel' op speurtocht naar het zwarte goud. Soms kwam hij met zijn zoon Jeu te voet naar Eys. Later overhandigde Sjeng Wierds hem daar namens de supportersclub 'n nieuw rijwiel. Als het aantal oude klaren na de 'proef' echter te zwaar begon te wegen, dan werd Jean Vaessen aangespoord hem met zijn Germaan-Sax bromfiets naar Sempelveld te transporteren. Daar beloofde hij de bus naar Bocholtz te nemen. "Hij zat dan te diep op de bagagedrager en sleepte zijn schoenen over het wegdek, immers voetsteunen ontbraken. Niet ongevaarlijk, bij nader inzien. In Sempelveld aangekomen, vond hij het niet meer de moeite waard af te stappen. Ik wist al hoe hij zich eruit zou redden: Gef ing sjreup gaas, da bin ich heem!" aldus Jean Vaessen lachend. In Eys heeft hij ook muziek voor grappige toneelsketches (o.a. "Het

* Een heildrank op een concurssucces.

spook van de repetitie") geschreven, die hij dan met de lange Hein Lauvenberg tijdens de winterconcerten op de planken bracht. Wat was Sjo Weijers voor een type dirigent? Welke muziek inspireerde hem? Zijn zoon Jeu: "Mijn vader was duidelijk lyrisch-romantisch ingesteld. Steeds opnieuw keerde hij terug naar zijn geliefde genre, de romantische muziek van operafantasieën van Verdi, Bellini en Rossini. Lang na de Tweede Wereldoorlog had hij nog een voorkeur voor ouvertures van o.a. Suppé (diens Banditenstreiche) en van Offenbach." Hoewel wars van extravagantie en moderniteit om haar zelfs wil, stond hij open voor het nieuwe. Als het maar binnen acceptabele perken bleef. Tijdens het eerste Wereld Muziekconcours in Kerkrade (1951) voerde hij met St. Cecilia Bocholtz van Gerard Boedijn "Plechtige Ouverture" uit, in die tijd een gewaagd stuk waarvan oudere muzikanten beweerden, dat het 'vals' klonk. Maar als compromis presenteerde hij bij dezelfde gelegenheid het puur romantische "Au pays basque".

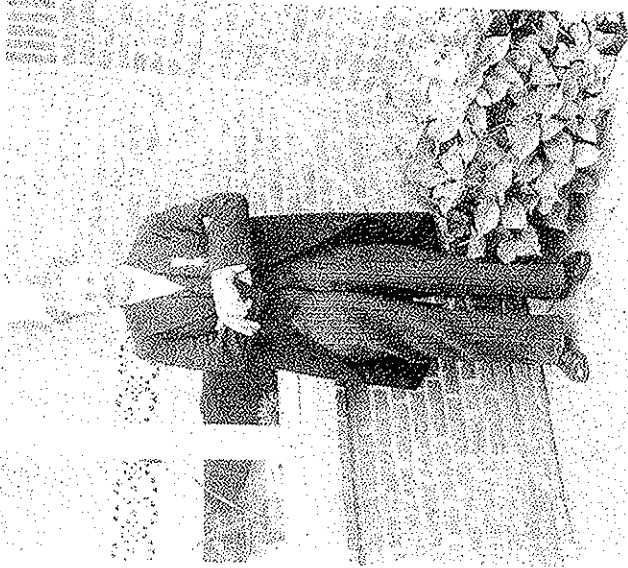
Dat was voor d'r Sjo karakteristiek en door een specifieke manier van climax-opbouw, hetzij in de vorm van een geweldig accelerando of een eigenzinnig stringendo, gaf hij dergelijke romantisch geïnspireerde werken een zeer persoonlijk cachet. In zijn directie manifesteerde zich een voorkeur voor het brede gebaar, dat -waar nodig en ten behoeve van de rasechte amateurs- meteen kon overgaan in een tacterende wijze van maataanduiding. Nooit heeft hij het geriskeerd een partituur uit zijn hoofd te dirigeren. Hij zocht zekerheid en houvast. "Dat vond hij absurd, als ik dit praktiseerde. Stel dat je de draad kwijt zou raken, hield hij mij dan bezwerend voor," zo herinnert Jeu

Weijers zich. Toch was hij er bijzonder trots op dat hij in de volgende generatie een opvolger had. "Hij heeft mijn dirigentschap bewust gestimuleerd. In november 1944 moest hij een ernstige maagoperatie ondergaan en toen al stuurde hij me naar Eys en naar de Huls 'om de prove beij te houwe'. Met St. Agatha heb ik destijds met Jos Kessels 'andante' 'In der Kirche' mijn vuurdoop ondergaan. Ook na zijn genezing liet hij me wel eens een of ander stuk met een korps doornemen. Ik moest te zijner tijd de fakkel van hem overnemen, dat was duidelijk."

* *Pro Ecclesia et Pontifice.*

D'r Sjo was een gevoelsmens. Gezegd door een diep geloof. Alle tradities gingen hem ter harte: boogschieten bij St. Henricus op Bocholtzerheide bijvoorbeeld, maar vooral die festiviteiten die met kerkelijke feestdagen en gebruiken verbonden waren. Daarom maakte hij van kerkuivoeringen ook iets speciaals, gebeurtenissen die men zich nog lang aangenaam zou heugen. Hoewel hij verstoken was gebleven van vervolgonderwijs en hij als dirigent een pure selfmade man was zonder reguliere vakopleiding, niet bij machte op piano of vleugel eigen melodieën te laten ontstaan, componeerde hij in weerwil van deze negatieve factoren toch een aantal andantes, loopmarsen, processiemarsen en zelfs enkele grotere werken. Bovendien moest destijds, in de periode voordat stencil- en kopteerafbeelding het leven van de toondichter veraangenaamden, elke partij met de hand geschreven worden: een waar monnikenwerk. Tradities, daarvoor zette hij zich con amore in: of het nou een aubade, serenade, optocht, weidefeest, bronk of marsconcert betrof. De sociale functie van een vereniging verloor hij daarbij nooit uit het oog. Hij hechtte er bijzonder aan met een 15-tal familieleden (broers, zoons en neven)

* *Sjo Weijers, eremedaile in goud in de Orde van Oranje Nassau.*

aan de Sacramentsprocessie (Fronleichnamfest) in het naburige Horbach (D), waar zijn echtgenote Maria Schäfer geboren was, deel te nemen. Vijftien jaar in successie. Voor de oorlog was hij van 1924-1940 met een tiental fanfareleden in de processie van Moresnet present. Niet minder dan 40 jaar voerde hij zijn korps in Bocholtz in de Kerstmacht aan, totdat het echt niet meer kon. Toen in 1962 de ventielen bevroren, kwam hij op het lumineuze idee deze in alcohol van 96% te dopen, zodat verder musiceren mogelijk was. Ook zijn zoon Jeu heeft als dirigent van de Koninklijke harmonie Philomena Chevremont (16 jaar), de Brass Band Houthem (30 jaar), fanfare St. Cecilia Bocholtz (23 jaar en 55 jaar lid, tevens credirigent), harmonie Meezenbroek, later het Koninklijk Harmonieorkest Heerlen (20 jaar) en harmonie Inter Nos Epen (27 jaar) een identiek standpunt t.a.v. tradities in het Limburgse gehuldigd. Geen katholicisme à la carte, zoals het de gemakzuchtige mens toegankelijk uitkomt, maar een natuurlijk plichtsbesef t.a.v. het culturele erfgoed der vaders. Er ging geen jaar voorbij of d'r Sjo ging wel met de een of andere vereniging op concours. Ruimschoots wilde hij aan de verplichtingen voldoen. Als het zo uitkwam, koos hij voor deelname (met Eys o.a.) aan een zogenaamd 'wild' concours. Muzikale successen bleven hem niet onthouden. Concentreren we ons op b.v. St. Cecilia Bocholtz, dan kunnen we in de hoogste (superieure) afdeling 9 eerste prijzen op evenzovele muziekwedstrij-

den registreren. In Putten, Ospel, Bochoholtz, tijdens het eerste WMC te Kerkrade (hoogste puntenaantal en eremedaille van president Auiol van Frankrijk), landskampioen in Eindhoven (1959) en opnieuw het hoogste aantal punten tijdens een concours in Gennep (1965). Met dit korps maakte hij onvergetelijke concertreizen naar Frankrijk (1952), een trip langs zes Nederlandse steden, samen met het Spaanse toporkest uit Murcia (1958), naar Zwitserland (in 1959 en 1964) en hij musiceerde tijdens het Holland Festival in Scheveningen.

Tijdens een meerdaagse Italiaanse concertreis van de Koninklijke harmonie St. Philomena Chevremont kroop hij in zijn nadagen noch achter de Es-bas om onder directie van zijn zoon Jeu warmbloedig applaus te oogsten.

* Cadeaus uitpakken.

Voor de Limburgse blaasmuziek heeft d'r Sjo ontzettend veel betekend. Zonder overdrijving mag hij als pionier en grondlegger daarvan gezien worden. Niet alleen door zijn concurrerende en stimulerende contacten met collega-dirigenten als een Mathieu Ruyters (muzikale leider van o.a. fanfare Nieuwenhagerheide), Guus Gerards (Domantale-mijnkorps) en Nicola Schlangen (Spekholzerheide), maar vooral door de menselijke wijze waarop hij eenvoudige volksjongens, pedagogisch en muzikaal verantwoord, begeleidde naar een hoger niveau. Maatschappelijke erkenning bleef onze Sjo terecht niet onthouden: hij werd ereburger van de gemeente Bochoholtz, drager van de Pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice, trotse bezitter van de ere-medaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, ridder in de Orde der Schone Levensconste en ere-dirigent van de korpsen-

* Nachwuchs in de Weijers-clan.

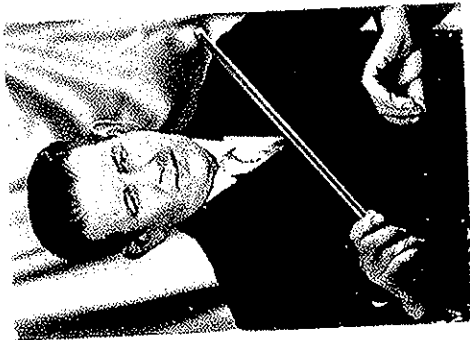
trits: Koninklijk Erkende fanfare St. Cecilia in Bochoholtz, fanfare Eendracht Huls en van harmonie St. Agatha in Eys.

Jeu Weijers nu: "Hij beschouwde me als zijn kroonprins en heeft op het einde ook officieel de dirigentenstok aan mij overgedragen. Ineens was alles afgelopen. Ik weet het nog goed. St. Cecilia Bochoholtz zou in 1965 met mijn vader voor het Landskampioenschap in Eindhoven strijden. Hij werd echter ziek. Raakte zelfs enkele dagen in coma. Uitdrukkelijk stond hij erop dat ik de zaken overnam. Bij het passeren van de supportersbussen zwaaide en duimde hij nog, in dikke winterjas gehuld... We scoorden 328 punten, een fiere 1e prijs met lof der jury, goed voor een 2e plaats achter Meers o.l.v. Sef Pijpers. Doordat ik de teugels van hem overnam, viel het afscheid minder zwaar. Hij voelde ontgenzelijk zijn einde naderen.

Het waren St. Cecilia Bochoholtz, Eendracht Huls en St. Agatha Eys, die d'r Sjo op 9 maart 1968 au grand complet, en in gezelschap van bestuursafvaardigingen van alle verenigingen waarover hij in zijn vruchtbare leven de muzikale scepter had gezwaaid, met korpsen en met gezamenlijk uitgevoerde treurmuziek, naar zijn laatste rustplaats begeleidden.

Burgemeester Bardoul schoot verbaal midden in de roos toen hij zijn grafrede afsloot met de woorden: "Sjo Weijers was een man, die gezien zijn prestaties op cultureel gebied, ver boven het gemiddelde uitkwam en de kracht van het grote lag bij hem in de perfectie van het kleine."

Onze hommage aan deze legendarische mijnwerker-dirigent kan niet beter eindigen dan met een lyrische impressie, die een mijnblad in 1951 aan het WMC-succes van St. Cecilia Bochoholtz wijdde: "Door de brede, zonnovergoten straten van het landelijke grensdorp Bochoholtz marcheerde de

* De foto van zijn bidprentje.

fanfare St. Cecilia rond het middaguur naar het stamlokaal aan de Grote Baan. Achter fonkelnieuwe vlaggen en schellebomen stapten op het kwieke rythme van een tintelende mars de muzikanten, die, nu precies twee maanden geleden, in Kerkrade de erepalm onder de fanfare-corpsen wegdroegen, in het felst omstreden concours, dat de muziekwereld sinds mensengeugenis heeft gekend: twee en veertig mijnwerkers, drie schooljochies -zoons van mijnwerkers-leden-, een kapper, een boekhouder en een timmerman. Stutter Jozef Weijers, de bekwame Directeur van Bocholtz' bekreunde fanfare, heeft met zijn mannen inderdaad uitzonderlijke resultaten bereikt. In het vriendelijke mijnwerkersdorp, waar men met de verrichtingen van de fanfare hartstochtelijk meeleeft, raakt men er niet over uitgepraat. Volkomen begrijpelijk overigens, want het is warempel geen kleinigheid wanneer men erop mag roemen het beste fanfarecorps van Europa binnen de dorpsgrenzen te hebben."